

Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen maanomistajien näkökulmasta - Kyselytutkimus Pohjois-Savon maa- ja metsätilanomistajille

Maankäytön ilmastotoimenpiteiden ja -ohjauskeinojen hyväksyttävyys - havaintoja maa- ja metsätaloudesta sekä turvealalta

SysteemiHiili-hankkeen webinaari 6.10.2023

Matias Sivonen, Itä-Suomen yliopisto

Tutkimuksen tavoite

- Vuodenvaihteessa 2022-2023 toteutettiin nettipohjainen kyselytutkimus, jossa vastaajina olivat Pohjois-Savon alueella metsä- ja maatiloja omistavat tahot
- Kyselyllä selvitettiin maanomistajien:
 1. **Näkemyksiä ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen**
 2. **Valmiuksia ja halukkuutta ottaa käyttöön erilaisia ympäristö- ja ilmastotoimenpiteitä**
 3. **Suhtautumista ilmastopolitiikan ohjauskeinojen hyväksyttävyyteen**

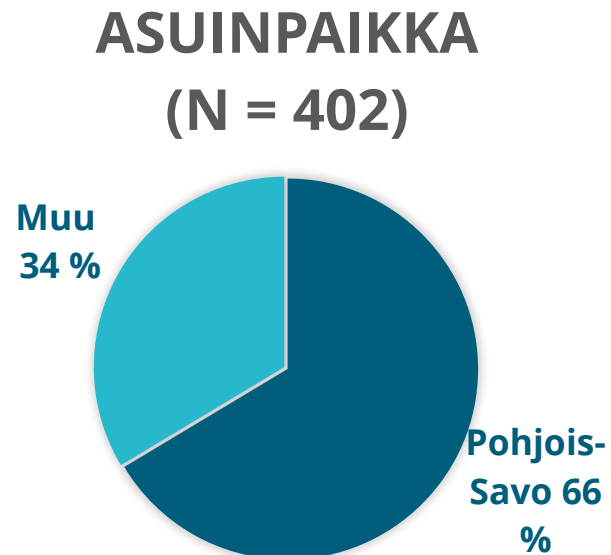
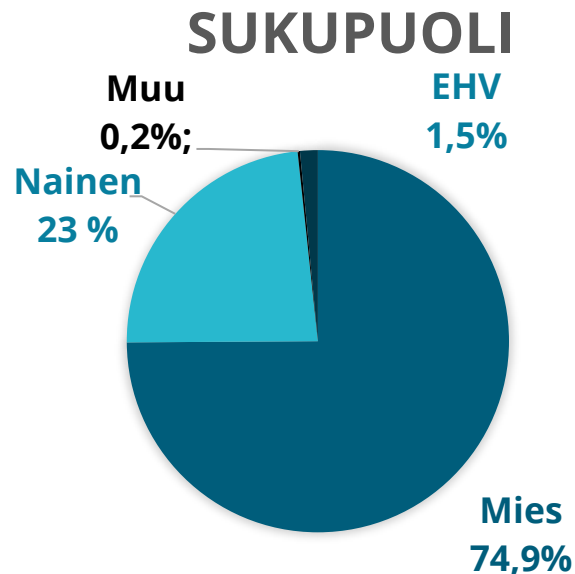
[LINKKI RAPORTTIIN](#)

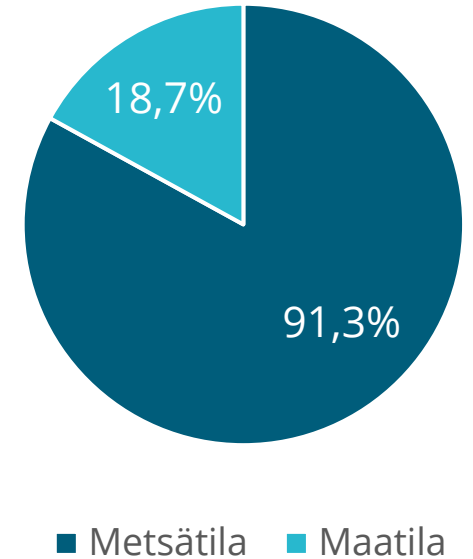

Tutkimuksen taustatietoja

- Kyselylomakkeista puolet lähetettiin Kiuruveden alueella metsää omistaville ja puolet muualla maakunnassa metsää omistaville
- Kyselyyn vastasi 402 maanomistajaa (vastaus-% = 17)
- Vastaajat edustavat hyvin valtakunnallisesti edustavaa metsänomistajien vastaajajoukkoa useiden taustatietojen perusteella

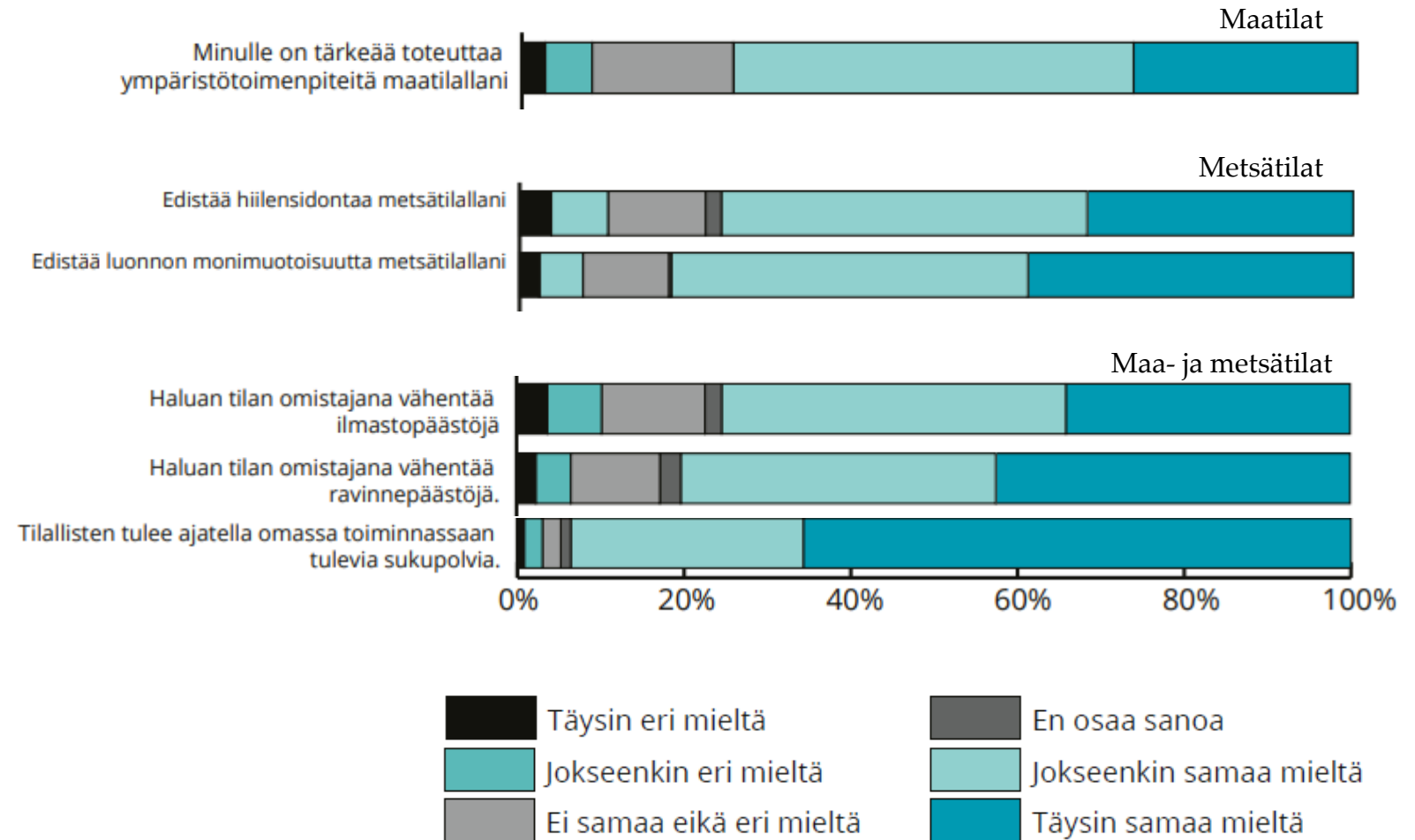
Tilan tyyppi
(n = 402)

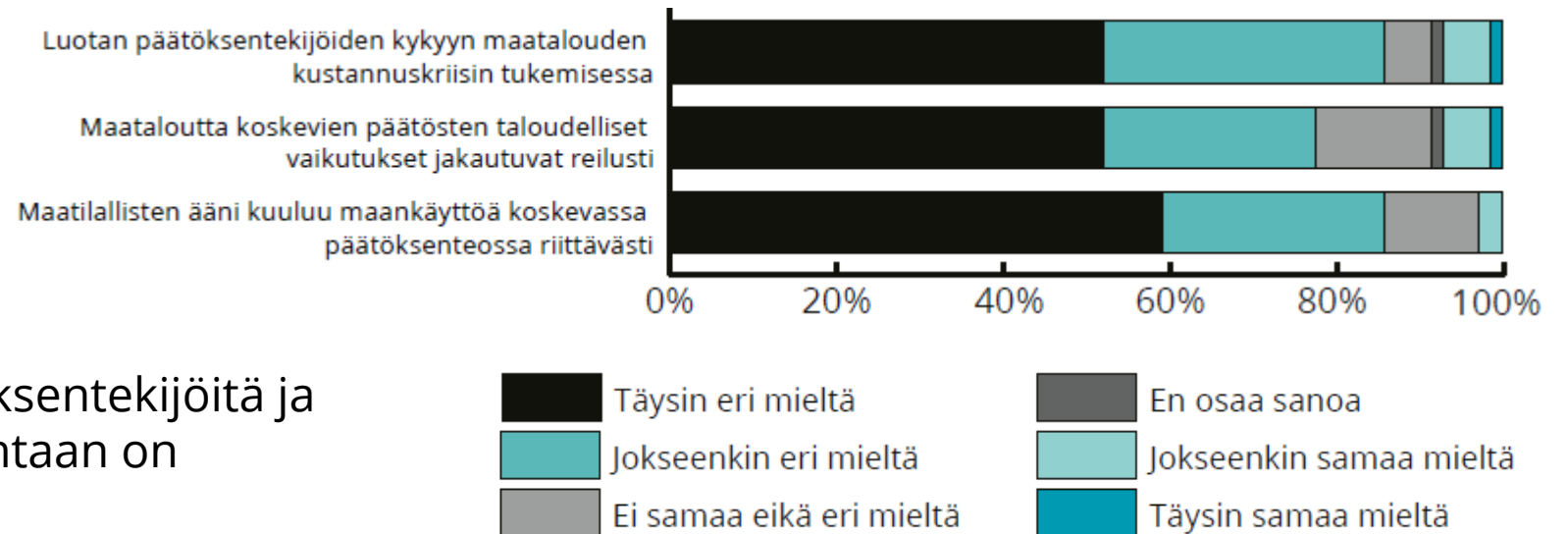
Ilmastonmuutoksen torjunta ja siihen sopeutuminen

- Tilalliset suhtautuvat ilmastonmuutokseen ja sen vaikutuksiin vakavasti
- Myös ihmisen rooli ilmastonmuutoksen voimistajana tunnistetaan
- Tilalliset kokevat pystyvänsä vaikuttamaan ilmastonmuutokseen omaa tilaa koskevien valintojen avulla
- Tulevien sukupolvien huomioiminen on tärkeä osa tilanomistusta

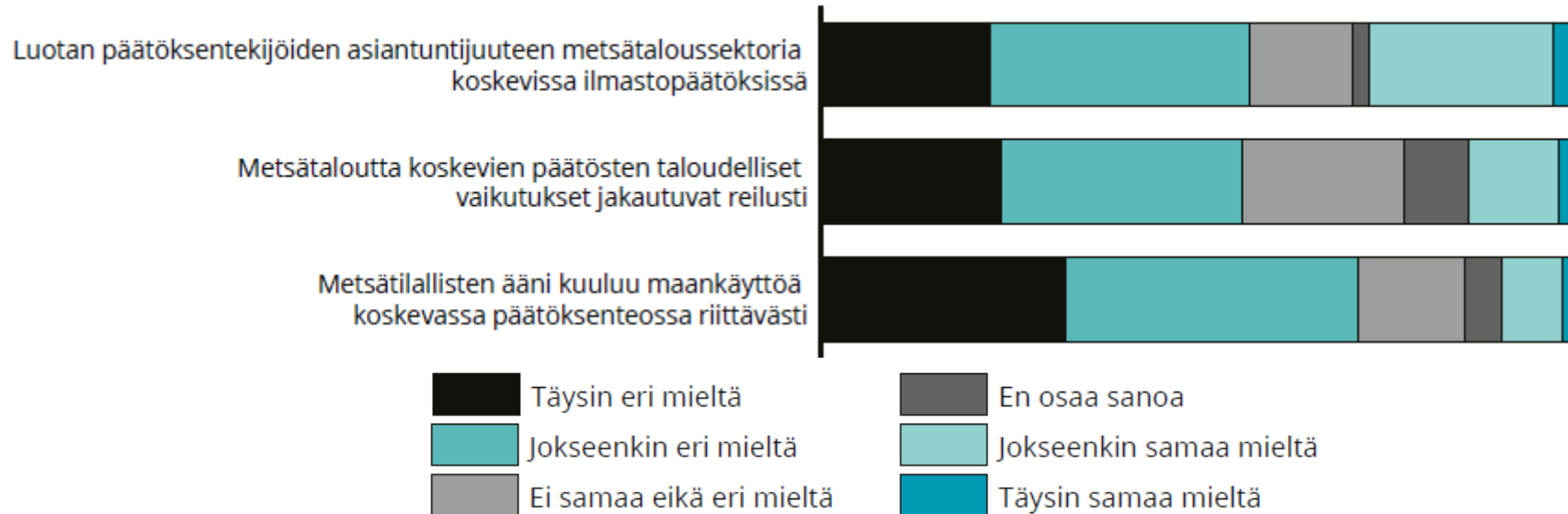
Toimintaympäristö muutokset maataloudessa

- Maatilallisten luottamus päätöksentekijöitä ja päätöksentekojärjestelmää kohtaan on matala
- Taloudelliset vaikutukset eivät jakaudu reilusti
- Maatilalliset eivät koe äänensä kuuluvan riittävästi maankäytön päätöksenteossa

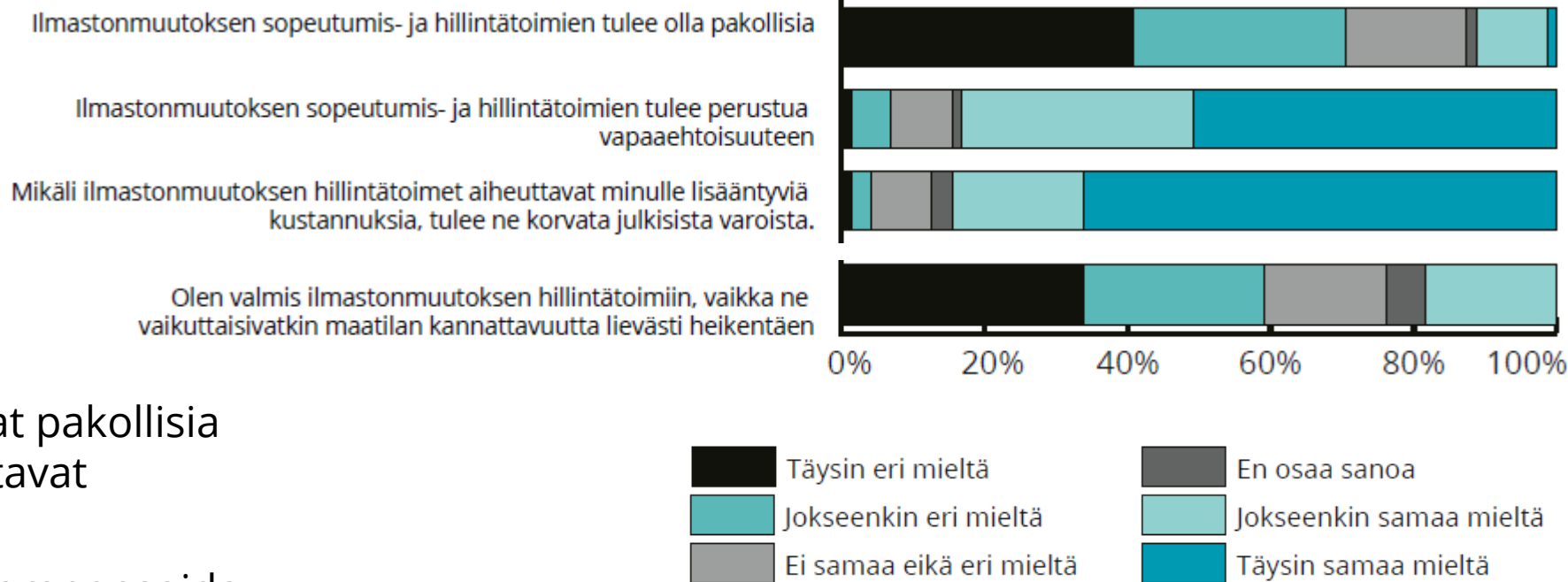
Toimintaympäristön muutoksen metsätaloudessa

- Maatilallisten keskuudessa havaitut haasteet näkyvät myös metsätilallisten vastauksissa

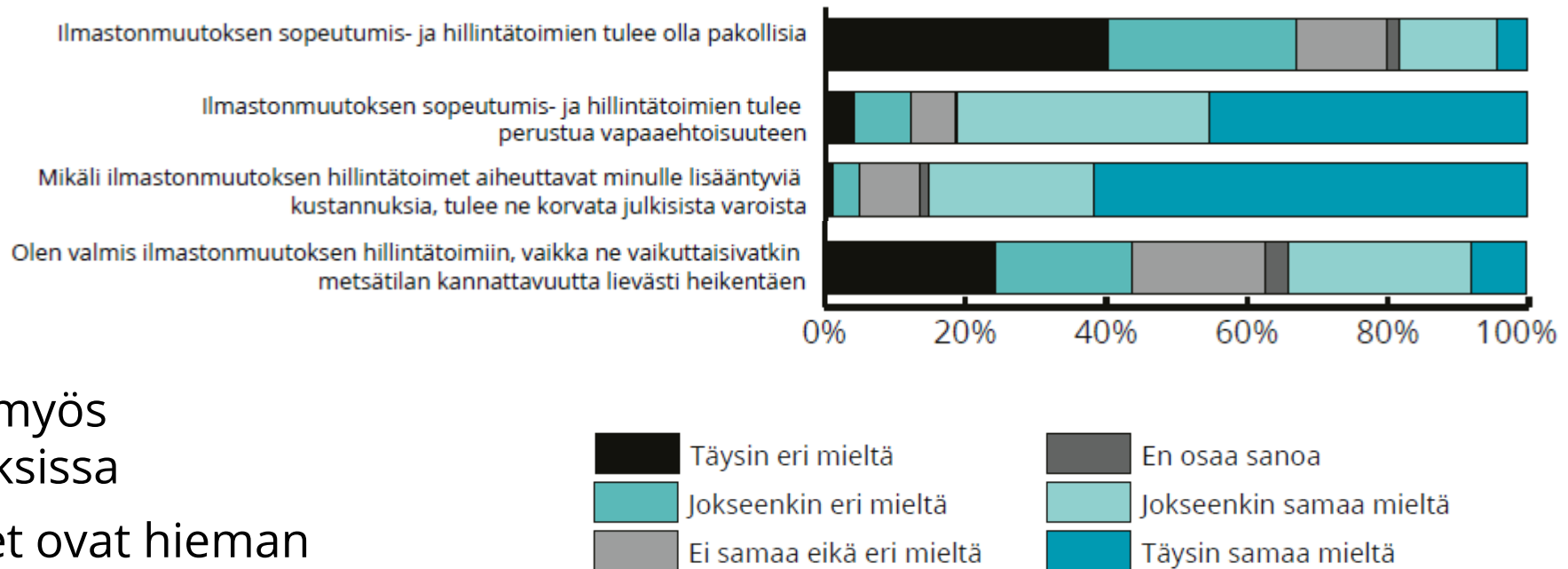
Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen maatilalla

- Maatilallisten vastustavat pakollisia ilmastotoimia ja kannattavat vapaaehtoisuutta
- Julkisen sektorin tulee kompensoida ilmastotoimien kustannuksia

Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen metsätilalla

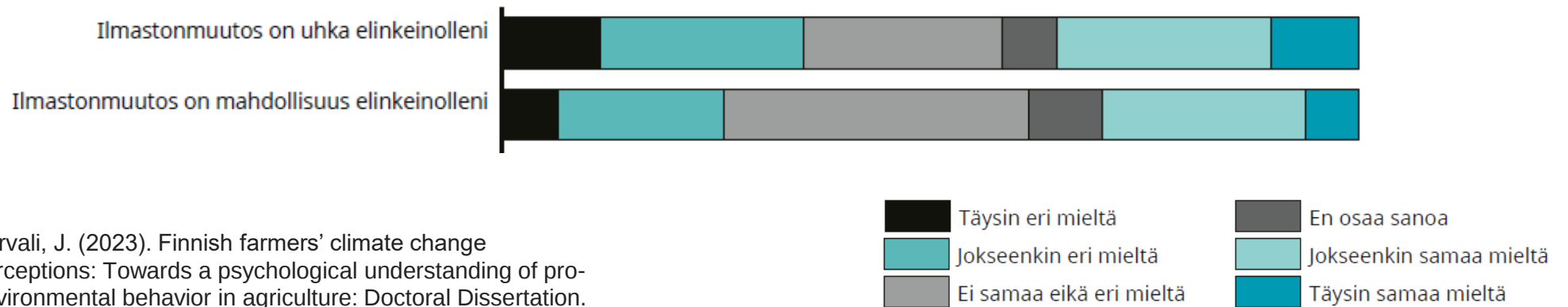

- Näkemykset toistuvat myös metsätilallisten vastauksissa
- Kuitenkin metsätilalliset ovat hieman valmiimpia kannattavuutta heikentäviin toimiin

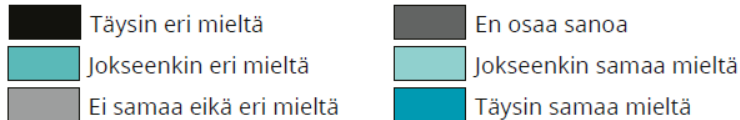
Ilmastonmuutos uhkana tai mahdollisuutena

- Vastaajien näkemykset jakautuvat uhka-mahdollisuus väitteiden ympärille
- Sorvalin (2023) mukaan maatilallisten kokemus mahdollisuudesta hillitä ilmastonmuutosta on keskeisin tekijä ilmastomyönteisen käyttäytymisen taustalla
 - Sorvalin mukaan tehokkain tapa suunnata maataloutta kohti vähähiilisyyttä on nostaa kiistattomat ilmastohyödyt maatalouspolitiikan ja tutkimuksen keskiöön – tämä tutkimuksen tulokset osoittavat samaan suuntaan

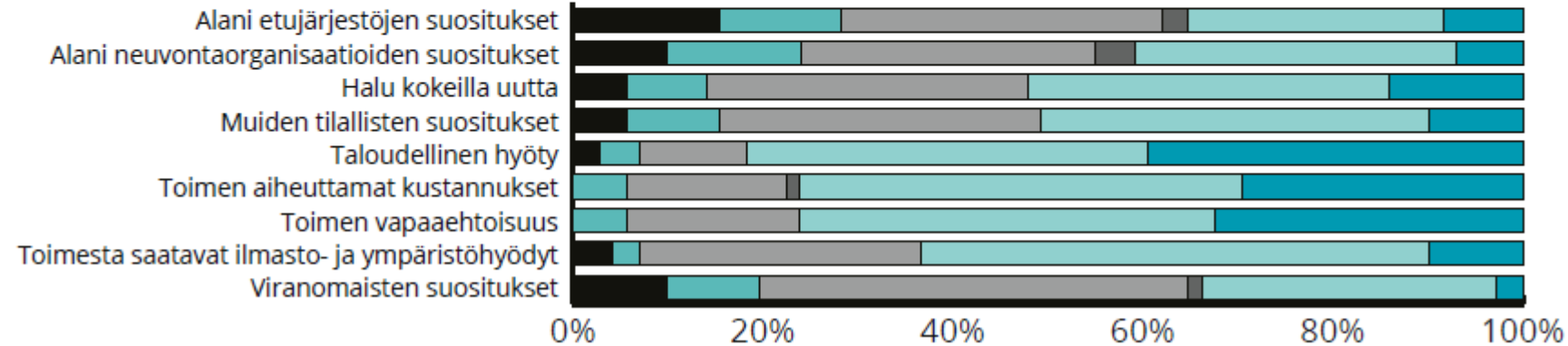

- Maatilallisille tärkein tekijä toimien käyttöönottamiseksi on taloudellinen hyöty
- Metsätilallisille toimen vapaaehtoisuus

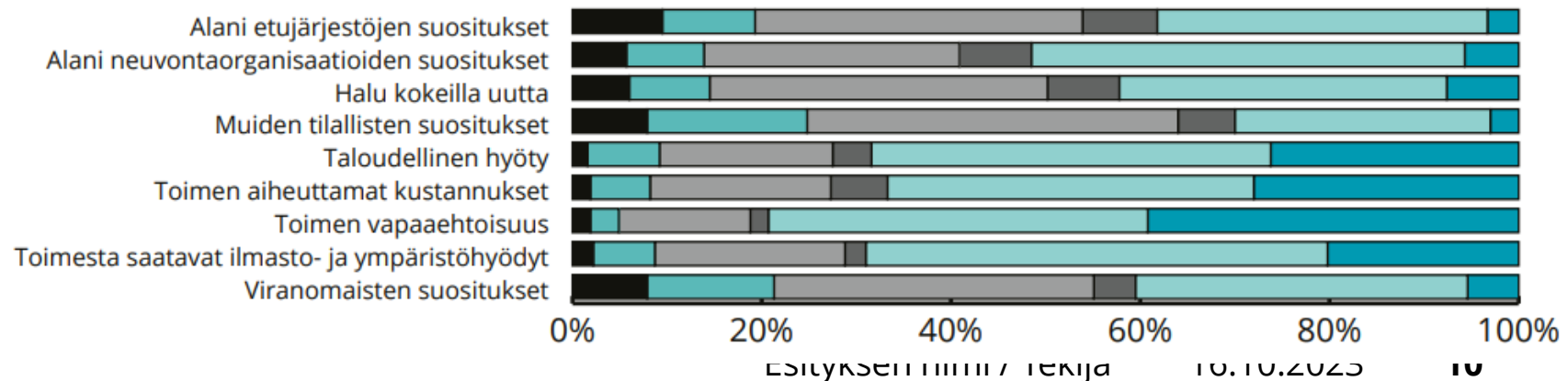
Päätöksiini ilmasto- tai ympäristötoimenpiteen käyttöön ottamiseksi vaikuttavat...

Maatilat

Päätöksiini ilmasto- tai ympäristötoimenpiteen käyttöön ottamiseksi vaikuttavat...

Metsätilat

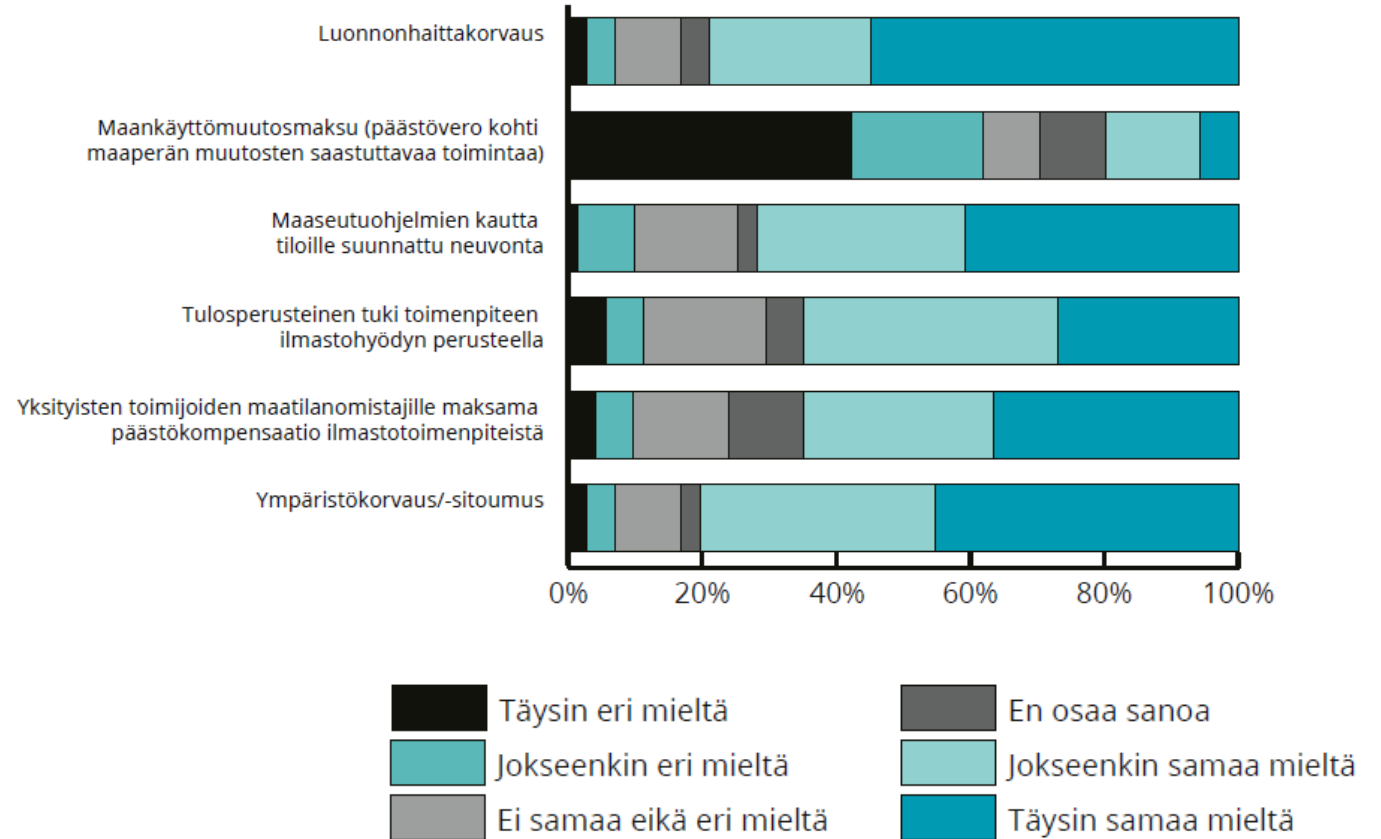
Ympäristö- ja ilmastotoimien käyttöönotto maa- ja metsätiloilla

- Vastaajat olivat ottaneet käyttöön useita kyselyssä esitettyjä ympäristö- ja ilmastotoimenpiteitä
 - Maatiloilla suosittuja toimia olivat talviaikainen kasvipeitteisyys, monipuolinen viljelykierto ja tarkennettua lannoitus. Metsätiloilla on edistetty laajasti sekametsiä
 - Metsätilalliset toivat avovastauksissa esille useita kymmeniä toimenpiteitä, joita he olivat tiloillaan toteuttaneet
- Valtaosa maatilallisista (60 %) ei nähnyt turvepeltojen poistamista viljelykäytöstä todennäköisenä
 - Kuitenkin 30 % oli jo pidättäytynyt turvepeltojen raivauksesta ja neljännes vastasi sen olevan todennäköinen vaihtoehto tulevaisuudessa

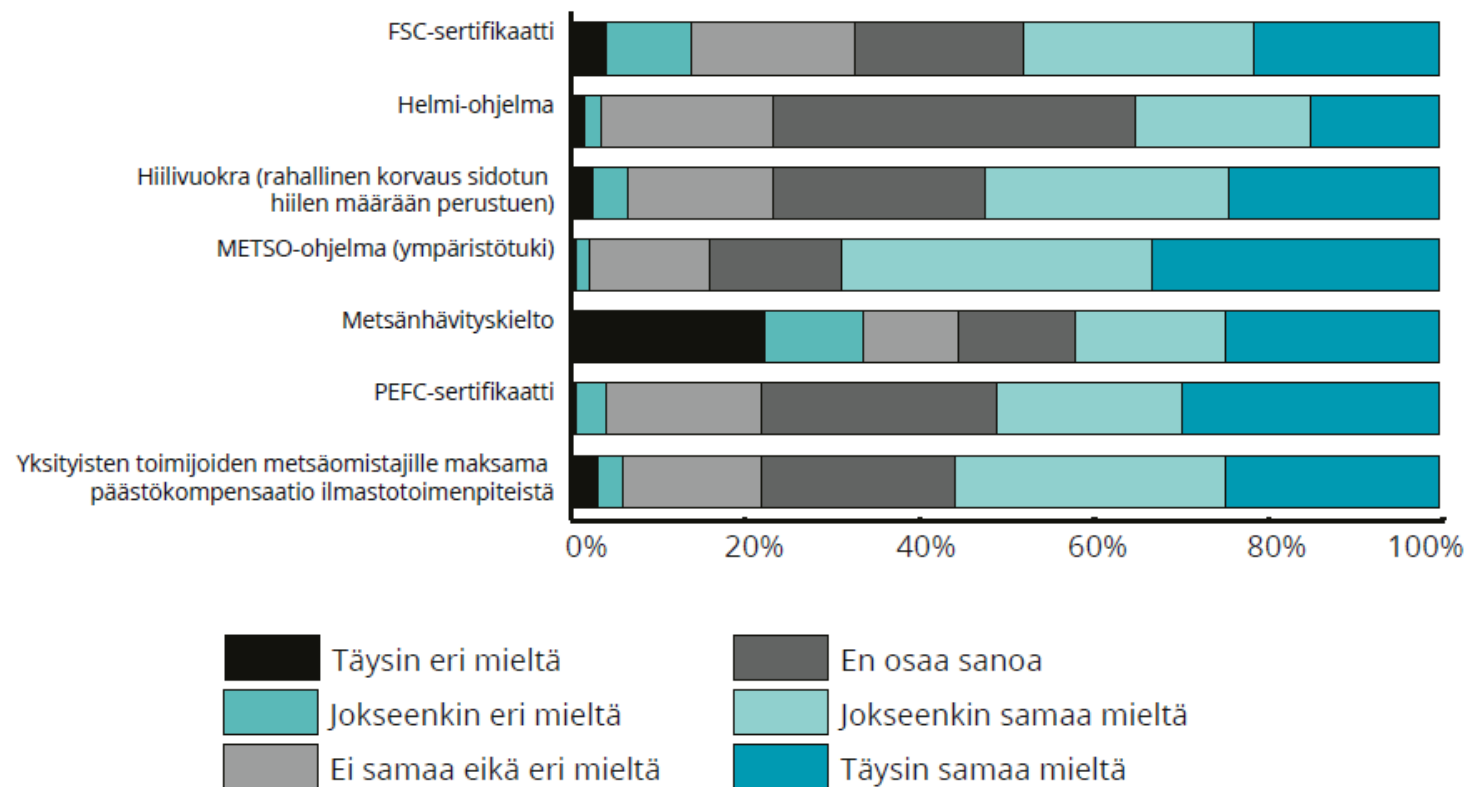
- Vastaajat kannattavat tukia, korvauksia ja kompensatioita rajoitusten, kustannusten ja verojen sijaan

Miten hyväksyttävänä pidät alla lueteltuja maataloihin liittyviä ohjauskeinoja omaa tilaasi ajatellen?

Miten hyväksyttävänä pidät omakohtaisesti alla lueteltuja metsätiloihin liittyviä ohjauskeinoja?

Akuutit huolenaiheet kaventavat tilallisten toimintamahdollisuuksia

- Maa- ja metsätilalliset haluaisivat ainakin periaatteessa toteuttaa ilmasto- ja ympäristötoimia, mutta halukkuudesta huolimatta toimien konkretisoituminen kohtaa useita esteitä
- Maatiloilla keskeisimmäksi esteeksi nousee tilojen heikko kannattavuus ja tulotaso
 - Tutkimuksen toteutuksen aikaan Ukrainan sodan vaikutukset sekä lannoitteiden ja energian hinnan nousu ovat kiristäneet tilojen taloudellista asemaa
 - Tärkein tekijä ympäristötoimenpiteen käyttöönottamisessa on maatilallisille taloudellinen hyöty
 - Tilalliset peräänkuuluttavat (kasvavien)kustannusten tasaisempaa jakautumista etenkin ruokaketjussa
 - Ongelmaksi muodostuu jos ilmastolle haitallisista toimintatavoista, kuten paljon päästöjä tuottavista turvepelloista pidetään kiinni taloudellisen ahdingon takia

Tilallisten päätäntävalta korostuu

- Myös metsätilalliset kokevat kasvavat kustannuksen ongelmana, mutta ahdinko ei ole yhtä päällekkäyvä
 - Metsätilalliset ovat hieman valmiimpia hyväksymään lievästi tilan kannattavuutta heikentäviä toimia
- Metsätilallisille keskeisin tekijä ilmastotoimien päätösten taustalla on toimen vapaaehtoisuus
- Näkemys liittyy epäoikeudenmukaisuuden kokemukseen, jossa tilaa koskevaan päätäntävaltaan puututaan
 - Avovastausten mukaan ilmastotoimiin vastuutetut tilalliset eivät voi yksin kantaa yhteiskunnan asettamien ehtojen ja toimien kustannuksia ja että korvaukset ovat olennainen osa suojelutoimien hyväksyttävyyteen liittyvää asennemuutosta

Monipuolista tukea ja vakautta

- Maa- ja metsätiloille suunnattuja ohjauskeinoja tulisi muotoilla monihyötyisiksi, jolloin ne tukisivat tilallisten taloudellista ahdinkoa kannustaen samalla kohti vähähiilisiä toimenpiteitä ja ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeutuvaa toiminnanharjoittamista
- On tärkeää vahvistaa tilallisten uskoa ja luottamusta päätöksentekijöitä ja päätöksentekojärjestelmää kohtaan
 - Tilallisille suunnattua tietoa ja suosituksia tulisi samalla yhtenäistää
 - Tilalliset ajattelevat oman tilansa hoidossa myös jälkipolvia, jolloin ylisukupolvinen ajattelutapa voisi edistää myös ilmastotoimien toteutumista jos tulevaisuuden näkymiin saataisiin ennustettavuutta ja vakautta

SystemiHiili TP5

Lopuksi

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

SysteemiHiili TP5 - Maankäytön ilmastotoimenpiteiden hyväksyttävyys – havaintoja maa- ja metsätaloudesta sekä turvealalta

Ydinviestit

- Maa- ja metsätilalliset ovat kiinnostuneita edistämään ilmastotoimien, mutta eivät hinnalla millä hyvänsä
- Toimenpiteiden mielekkyyttä arvioidaan etupäässä niiden tuomien taloudellisten hyötyjen näkökulmasta
- Maankäyttöä koskevassa politiikassa tulee tähdätä ennakoitavuuteen, johdonmukaisuuteen ja toimien oikea-aikaisuuteen

SysteemiHiili TP5 - Maankäytön ilmastotoimenpiteiden hyväksyttävyys – havaintoja maa- ja metsätaloudesta sekä turvealalta

Toimenpidesuosituks

1. Maa- ja metsätilojen ilmasto- ja ympäristötoimenpiteiden taloudelliset hyödyt – joko tahallisina sääteinä, tuloina tai maksettuina tukina – ovat välttämättömiä nykytilanteessa
2. Ilmastotoimenpiteiden suunnittelussa ja niiden rahoituksessa kannattaa suosia toimenpiteitä, joilla on soitettavissa olevia taloudellisia hyötyjä ja selviä paikallisia vaikutuksia, esimerkiksi vesistöjen tilaan
3. Ilmastotoimien, niiden ohjauskeinojen ja rahoituksen sekä neuvonnan suunnittelussa tulisi parantaa ennakoitavuutta, toimien johdonmukaisuutta ja oikea-aikaisuutta

Lisätietoja:

Matias Sivonen
Väitöskirjatutkija
Itä-Suomen yliopisto
matias.sivonen@uef.fi

Johanna Leino
Väitöskirjatutkija
Itä-Suomen yliopisto
johanna.leino@uef.fi

Kiitos!

uef.fi

